

Vondst van *Physogaleus* aff. *contortus* (Gibbes, 1849) in de groeve Swenden-Wienerberger te Rumst, België (Rupelien)

Gerard Verwey¹

Abstract

A tooth of *Physogaleus* aff. *contortus* (Gibbes, 1849) was found in the Oligocene (Early to Middle Rupelian) Boom Clay Formation in the Swenden-Wienerberger quarry in Rumst, Belgium on the 16th of November 2019. This is the second specimen of this species known to have been found in the Boom Clay Formation. The first one was described by Storms (1894).

Inleiding

Tijdens de excursie van de Belgische Vereniging voor Paleontologie (BVP) naar de kleigroeve Swenden-Wienerberger te Rumst op 16 november 2019 werd een tand van *Physogaleus* aff. *contortus* (Gibbes, 1849) gevonden, een haaien-soort die slechts éénmaal eerder is aangetroffen in de oligocene Boom Klei Formatie (Vroeg tot Midden Rupelien). Deze nieuwe tand is daarom met recht een bijzondere vondst.

CLASSIFICATIE

Klasse: Chondrichthyes

Subklasse: Elasmobranchii

Order: Carcharhiniformes

Familie: Carcharhinidae Jordan & Evermann, 1896

Genus: *Physogaleus* Cappetta, 1980

Physogaleus aff. *contortus* (Gibbes, 1849)

Beschrijving

De gevonden tand van *Physogaleus* aff. *contortus* (Gibbes, 1849) betreft er een met een laterale tandpositie. De tand is 9,3 mm hoog en 14,6 mm breed (fig. 3). De tand vertoont een fijne karteling op de mesiale snijrand, steeds fijner tot aan de apex. De kroontip is gedraaid of verwrongen van vorm. De karteling op de distale snijrand is iets grover, vergeleken met die van de mesiale snijrand.

1. Septariënhorizont S50 (zie witte pijl) in de Swenden-Wienerberger groeve.

2. De rode pijl geeft de exacte locatie aan (51°05'37.6"N, 4°24'47.8"E) waar de tand van *Physogaleus aff. contortus* (Gibbes, 1849) gevonden werd.

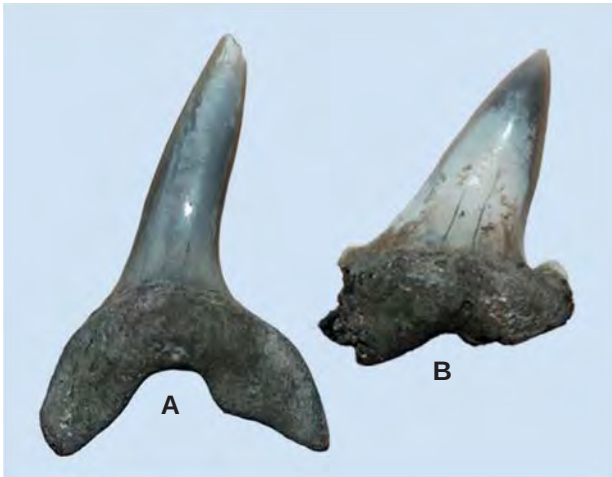
De kroonbasis aan labiale zijde is verdikt en hangt over de wortel. De wortellobben zijn afgerond van vorm. Op de wortel is een vrij brede en diepe voedingsgroef aanwezig. De wortel is 4,3 mm dik op het dikste punt gemeten.

De vondst is gedaan in de groeve Swenden-Wienerberger te Rumst, in een niveau net onder de septariënhorizont S50 van de Boom Klei Formatie (fig. 1 en 2). De afzettingen van de Boom Klei Formatie komen uit het Vroeg tot Mid-

den Rupelien (Laga *et al.*, 2001). Het plateau met de S50 (Verwey, 2018) is inmiddels afgegraven tot net onder deze laag. Alle septariën zijn daar verwijderd, maar dit niveau is desondanks nog goed te herkennen in de wanden. De tand is gevonden in de klei en was uitgespoeld door de regen. In de onmiddellijke nabijheid en op hetzelfde niveau werden verder nog twee tanden van *Isurolamna gracilis* (Le Hon, 1871) en twee tanden van *Carcharias acutissima* (Agassiz, 1843) aangetroffen (fig. 4 en 5).

3. *Physogaleus aff. contortus* (Gibbes, 1849), hoogte 9,3 mm, breedte 14,6 mm, dikte 4,3 mm (Coll. G. Verwey).

4. A *Isurolamna gracilis* (Le Hon, 1871). 24,9 mm hoog, 17,0 mm breed; B *Isurolamna gracilis* (Le Hon, 1871). 17,4 mm hoog, 14,2 mm breed.

5. A *Carcharias acutissima* (Agassiz, 1843). 20,6 mm hoog, 12,4 mm breed; B *Carcharias acutissima* (Agassiz, 1843). 17,9 mm hoog, 11,4 mm breed.

Het exemplaar gevonden in Rumst is het tweede bekende exemplaar van deze soort uit de Boom Klei Formatie. Het eerste exemplaar is beschreven in Storms (1894). De bestaande literatuur en inzage van twee grotere collecties rondom de Boom Klei Formatie van Rumst hebben geen andere exemplaren aan het licht gebracht (Walter Van Remoortel en Geert De Borger, pers. comm.).

De tand afgebeeld in Storms werd beschreven als *Galeocerdo acutus* n. sp. (Storms, 1894: pag. 81, pl. VI, fig. 18). Deze tand is gevonden in de Boom Klei Formatie bij Hemiksem en bevindt zich in de collectie van het KBIN/IRSNB in Brussel. Reinecke *et al.* (2005) hebben deze determinatie herzien en noemen de soort *Physogaleus* aff. *contortus* (Gibbes, 1849). In Leriche (1910) wordt geen melding gemaakt van de aanwezigheid van deze soort in de Boom Klei Formatie.

Dankwoord

Graag wil ik Pieter De Schutter danken voor de determinatie van de gevonden tand en voor de ondersteuning bij het beschrijven van deze vondst. Verder de hartelijke dank voor de Belgische Vereniging voor Paleontologie (BVP), de heer Swenden en de firma Wienerberger voor de toelating tot de groeve. Zonder toelating onder leiding van verenigingen zoals de WTKG en BVP, kunnen we deze groeve en haar interessante afzettingen niet bestuderen. En als laatste een dankwoord aan Walter Van Remoortel en Geert De Borger, voor inzage in hun collecties.

Literatuur

- Laga, P., S. Louwy & S. Geets. 2001. Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium). – *Geologica Belgica* 4 (1-2): 135-152.
- Leriche, M., 1910. Les poissons tertiaires de la Belgique. III. Les poissons oligocènes. – *Mémoires du Musée Royal d'Histoire Naturelle de Belgique* 5 (2): 229–363.
- Reinecke, T., H. Moths, A. Grant & H. Breitschütz. 2005. Die Elasmobranchier des Norddeutschen Chattiums, insbesondere des Sternberger Gesteins (Eochattium, Oberes Oligozän). – *Palaeontos* 8: 1-134.
- Reinecke, T. & K. Hoedemakers. 2006. *Physogaleus hemmoriensis* (Carcharhinidae, Elasmobranchii), a new shark species from the early to middle Miocene of the North Sea Basin. – *Palaeovertebrata* 34 (1-2): 1–25.
- Storms, R., 1894. Troisième note sur les poissons du terrain Rupélien. – *Bulletin de la Société belge de Géologie, de Paléontologie et d'Hydrologie, Mémoire VIII*: 67-82.
- Verwey, G., 2018. Handleiding tot het geologisch profiel van de groeve Wienerberger te Rumst. – *Afzettingen van de Werkgroep voor Tertiaire en Kwartaire Geologie* 39 (1): 16-22.

¹Gerard Verwey, e-mail: gverwey@gmail.com